

بررسی و مقایسه دیدگاه دبیران و دانش آموزان دبیرستان‌های شهر اهواز درباره ضرورت وجود کتابخانه‌های آموزشی و کتابدار متخصص

زاهد بیگدلی

استاد گروه علم اطلاعات و دانش‌شناسی، دانشگاه شهید چمران، اهواز، ایران
bigdelizahed20@gmail.com

لیلا ذوالفقاری اصل (نویسنده مسؤل)

کارشناس ارشد علم اطلاعات و دانش‌شناسی، کتابدار کتابخانه عمومی آیت‌ا. موسوی خویی، خوی، ایران
leilazolfaghariasl@yahoo.com
تاریخ دریافت: ۱۳۹۴/۶/۲۲؛ تاریخ پذیرش: ۱۳۹۵/۲/۲۹

چکیده

هدف: هدف مقاله حاضر، مقایسه دیدگاه دبیران و دانش آموزان دبیرستان‌های شهر اهواز درباره ضرورت وجود کتابخانه‌های آموزشی و کتابدار متخصص، هدف اصلی این پژوهش است.

روش: پژوهش حاضر از نوع توصیفی - تحلیلی است که به روش پیمایشی انجام گرفته و جامعه آماری آن، تمامی دبیران و دانش آموزان دبیرستان‌های شهر اهواز در سال تحصیلی ۹۲-۱۳۹۱ را شامل می‌شود. ابزار گردآوری داده‌ها پرسشنامه محقق‌ساخته بود و برای تحلیل داده‌ها از آزمون تی و تحلیل واریانس استفاده شد. در این پژوهش دیدگاه دبیران و دانش آموزان اهواز درباره مؤلفه‌های ضرورت وجود کتابخانه‌های آموزشی، ضرورت وجود کتابدار متخصص در کتابخانه‌های آموزشی، میزان ارتباط برنامه‌های درسی دانش آموزان با کتابخانه و خدمات آن جهت ایجاد انگیزه استفاده از منابع و خدمات کتابخانه مدرسه و میزان توانایی «کتاب‌یاران» در پاسخگویی به نیازهای اطلاعاتی دبیران و دانش آموزان مورد بررسی قرار گرفت.

یافته‌ها: نتایج حاصل نشان داد که دبیران و دانش آموزان وجود کتابخانه و کتابدار متخصص در مدرسه را لازم می‌دانند. دبیران توانایی کتاب‌یاران را در حد متوسط و دانش آموزان در حد نامطلوب ارزیابی کردند. بین دیدگاه دبیران و دانش آموزان در مؤلفه‌های ضرورت وجود کتابخانه‌های آموزشی، ارتباط برنامه‌های درسی دانش آموزان با منابع کتابخانه جهت ایجاد انگیزه برای استفاده کتابخانه مدرسه و میزان توانایی کتاب‌یاران در پاسخگویی به نیازهای اطلاعاتی آن‌ها تفاوت معناداری وجود داشت به طوری که در همه موارد فوق، نظرات معلمان میانگین بالاتری داشت که از نظر آماری نیز معنی‌دار بود.

اصالت/ارزش: ارزش مقاله حاضر در نشان دادن ابعاد اهمیت کتابخانه‌های آموزشی و تصور دبیران در باب توانایی‌هایی کتاب‌یاران برای مدیریت و هدایت کتابخانه است، به طوری که هر چند ضرورت وجود کتابدار را در حد مطلوب می‌دانند اما گویا با متوسط ارزیابی کردن توان کتاب‌یاران، مشکل قابل توجهی را متوجه کتابخانه‌های آموزشی نمی‌دانند.

کلیدواژه‌ها: کتابخانه‌های آموزشی؛ کتابداران متخصص؛ دبیران؛ دانش آموزان؛ دبیرستان‌های شهر اهواز.

Research on Information Science and Public Libraries; The Quarterly Journal of Iran Public Libraries Foundation; Vol. 23, No.1; Successive No. 88; Spring 2017; Pp. 71-87; Indexed in ISC, SID & Magran.

تحقیقات اطلاع‌رسانی و کتابخانه‌های عمومی؛ فصلنامه علمی- پژوهشی؛ دوره ۲۳، شماره ۱، پیاپی ۸۸، بهار ۱۳۹۶
ص ۷۱-۸۷ نمایه‌شده در ISC, SID و Magran

مقدمه

امروزه اهمیت اطلاعات برای حل مشکلات و فائق آمدن بر امور جاری زندگی بر همگان روشن است (ری^۱، ۱۳۷۵، مقدمه) و به علت ارزش بالای اطلاعات، عصر کنونی را عصر اطلاعات نامیده‌اند. در چنین شرایطی آموزش و پرورش که وظیفه آماده‌ساختن دانش‌آموزان برای زندگی آینده را بر عهده دارد، برای همگام شدن با شرایط موجود، ساختار آموزشی خود را از شیوه معلم‌محور به شیوه پژوهش‌محور تغییر داده است.

در شیوه معلم‌محور، مبنای آموزش کتاب‌های درسی ارائه شده در کلاس درس و روند آموزش نیز یک سویه است، اما در شیوه پژوهش‌محور کنونی باید دانش‌آموز در طول فعالیت‌های یاددهی و یادگیری نقشی محوری و اساسی داشته و به صورت فعالانه در فرایند آموزشی خود درگیر شود. برای تحقق این هدف، دانش‌آموز باید به منابع مختلف اطلاعاتی دسترسی داشته باشد. از جمله نهادهایی که می‌توانند در این راستا به کمک گرفته شوند، کتابخانه‌های آموزشی هستند.

از جمله اهداف کتابخانه‌های آموزشی می‌توان به پر کردن اوقات فراغت، ایجاد و تقویت عادت به مطالعه، پرورش قوه تفکر و خلاقیت، کمک به پیشبرد برنامه‌های درسی، پرورش روحیه پژوهش در دانش‌آموزان و همچنین دانش‌اندوزی و روزآمد کردن دانش و تخصص معلمان اشاره کرد. کتابدار به عنوان متخصص اطلاعاتی در فراهم‌آوری و ارزیابی منابع در همه اشکال تلاش می‌کند، موجب آگاهی‌رسانی نسبت به مسائل اطلاعاتی برای معلمان، مدیران و دانش‌آموزان می‌شود و در برنامه‌ریزی برای دانش‌آموزان و دیگر راهبردها برای جابجایی، دسترس‌پذیری و ارزیابی در داخل و خارج مرکز رسانه‌ای کتابخانه تلاش می‌کند (اشرفی‌ریزی، ۱۳۸۴، ۵۵). اما، علی‌رغم اهمیت وجود کتابدار متخصص در کتابخانه‌های آموزشی، وزارت آموزش و پرورش در سند تحول بنیادین خود در سال ۱۳۸۹، پیرو بخشنامه شماره ۲۳/۷۱۰ مورخ ۱۳۸۹/۰۴/۳۰ پست کتابدار را حذف کرده و وظایف آن را به معلم پرورشی اختصاص داده است. در چنین شرایطی مسئولیت کتابخانه‌های آموزشی به «کتاب‌یاران» یا همان دانش‌آموزان فعال زیر نظر معلم پرورشی سپرده شد؛ مفهومی که ابعاد آن ناروشن است.

---

1. Ray

داو و مک ماهون-لاکین^۱ (۲۰۱۲) در یک مطالعه بسیار گسترده با بررسی حدود دو و نیم میلیون فرم ارزیابی از ۱۳۸۹ مدرسه در امریکا دریافتند که در مدارس که کتابداران متخصص داشته‌اند، پیشرفت علمی سالانه بیشتر از مدارس بود که از کتابدار متخصص استفاده نمی‌کردند. در یک بررسی در ایالت کالیفرنیا آمریکا معلوم شد که ۶۴ درصد از کتابداران آموزشگاهی خود را رهبران فناوری در مدرسه خود می‌دانند. در مدارس محل مورد مطالعه، مدارس به کامپیوترهای جدید، تبلت‌ها^۲، تجهیزات دیداری و ابزارهای دیجیتالی مجهز بودند، و آموزش استفاده از آنها جزو ملزومات مدارس بوده است (باراک^۳، ۲۰۱۵).

با توجه به مطالب ذکر شده و حضور سایر رسانه‌ها، مسئله پژوهش حاضر این است که دریابد از دیدگاه دبیران و دانش‌آموزان دبیرستان‌های شهر اهواز وجود کتابخانه‌های آموزشگاهی و کتابدار متخصص ضرورت دارد یا خیر. اهمیت و ضرورت پژوهش حاضر در این است که یافته‌های آن می‌تواند تصویری روشن از دیدگاه دبیران و دانش‌آموزان کلان شهر اهواز نسبت به موضوع تحقیق به دست دهد. مسؤلان نظام آموزش و پرورش بر اساس یافته‌های این پژوهش و پژوهش‌های مشابه در سایر نقاط ایران، قادر به تصمیم‌گیری منطقی و علمی خواهند شد تا در صورت لزوم نسبت به تجدیدنظر و احیاء پست کتابدار در کتابخانه‌های آموزشگاهی و تأمین، تجهیز و توسعه این کتابخانه‌ها و جذب دانش‌آموختگان متخصص در علم اطلاعات و دانش‌شناسی و گماردن آنان در جایگاه کتابدار آموزشگاهی برنامه‌ریزی و اقدام نمایند.

هدف پژوهش

هدف پژوهش بررسی دیدگاه دبیران و دانش‌آموزان دبیرستان‌های شهر اهواز درباره ضرورت وجود کتابخانه‌های آموزشگاهی و کتابدار متخصص به منظور تعیین جایگاه کتابخانه در نظام آموزش و پرورش و میزان همسوئی یا تفاوت نظرات این دو گروه است.

پرسش‌های پژوهش

۱. نظر دبیران شهر اهواز درباره ضرورت وجود کتابخانه‌های آموزشگاهی چیست؟
۲. نظر دبیران شهر اهواز درباره ضرورت وجود کتابدار متخصص در کتابخانه‌های آموزشگاهی چیست؟

1. Dow & McMahon-Lakin

2. tablets

3. Lauren Barack

۳. آیا از نظر دبیران شهر اهواز، بین برنامه‌های درسی با ایجاد انگیزه جهت استفاده دانش‌آموزان از منابع و خدمات کتابخانه ارتباط وجود دارد؟
۴. از نظر دبیران شهر اهواز، «کتاب‌یاران» تا چه اندازه در پاسخگویی به نیازهای اطلاعاتی آنان توانایی دارند؟
۵. آیا بین دیدگاه دبیران دبیرستان‌های شهر اهواز درباره‌ی ضرورت وجود کتابخانه‌های آموزشگاهی، کتابدار متخصص، رابطه‌ی بین برنامه‌های درسی با ایجاد انگیزه جهت استفاده دانش‌آموزان از منابع و خدمات کتابخانه و توان «کتاب‌یاران» از لحاظ اطلاعات جمعیت‌شناختی جنسیت و ناحیه تفاوت معناداری وجود دارد؟
۶. نظر دانش‌آموزان دبیرستان‌های شهر اهواز درباره‌ی ضرورت وجود کتابخانه‌های آموزشگاهی چیست؟
۷. نظر دانش‌آموزان دبیرستان‌های شهر اهواز درباره‌ی ضرورت وجود کتابدار متخصص در کتابخانه‌های آموزشگاهی چیست؟
۸. آیا از نظر دانش‌آموزان دبیرستان‌های شهر اهواز، بین برنامه‌های درسی با ایجاد انگیزه جهت استفاده آنان از منابع و خدمات کتابخانه رابطه وجود دارد؟
۹. از نظر دانش‌آموزان، «کتاب‌یاران» تا چه اندازه در پاسخگویی به نیازهای اطلاعاتی آنان توانایی دارند؟
۱۰. آیا بین دیدگاه دانش‌آموزان دبیرستان‌های شهر اهواز درباره‌ی ضرورت وجود کتابخانه‌های آموزشگاهی، کتابدار متخصص، رابطه‌ی بین برنامه‌های درسی با ایجاد انگیزه جهت استفاده دانش‌آموزان از منابع و خدمات کتابخانه و توان «کتاب‌یاران» از لحاظ اطلاعات جمعیت‌شناختی جنسیت، ناحیه، و مقطع تفاوت معناداری وجود دارد؟
۱۱. آیا بین دیدگاه دبیران و دانش‌آموزان درباره‌ی ضرورت وجود کتابخانه‌های آموزشگاهی، کتابدار متخصص، رابطه‌ی بین برنامه‌های درسی با ایجاد انگیزه جهت استفاده دانش‌آموزان از منابع و خدمات کتابخانه و توان «کتاب‌یاران» تفاوت معناداری وجود دارد؟

روش پژوهش

این پژوهش از نوع توصیفی - تحلیلی است که به روش پیمایشی انجام شده است. جامعه آماری این پژوهش، شامل تمامی دانش‌آموزان پایه‌های اول، دوم و سوم و دبیران دبیرستان‌های مناطق چهارگانه شهر اهواز در سال تحصیلی ۹۲-۱۳۹۱ است. در این پژوهش از روش نمونه‌گیری خوشه‌ای تصادفی چندمرحله‌ای استفاده شد. طبق آمار ارائه شده توسط کارشناس آمار آموزش و پرورش کل اهواز، و با توجه به جدول کرجسی - مورگان^۱ (۱۹۷۵)، حجم نمونه مورد نظر ۳۸۱ نفر تعیین شد. بدین منظور از هر یک از چهار ناحیه به صورت تصادفی یک دبیرستان دخترانه و یک دبیرستان پسرانه (جمعاً ۸ دبیرستان) و از هر دبیرستان سه کلاس از سه مقطع اول، دوم و سوم، و همچنین ۸ تا ۹ دبیر، با رعایت تعداد دبیران در هر مدرسه، به صورت تصادفی انتخاب شدند. در نتیجه ۳۱۲ دانش‌آموز و ۶۹ دبیر با روش نمونه‌گیری خوشه‌ای چندمرحله‌ای انتخاب شدند و به عنوان افراد تشکیل‌دهنده گروه نمونه مورد تحقیق قرار گرفتند. به این ترتیب که از هر دبیرستان ۸ تا ۹ پرسشنامه بین دبیران و در هر مقطع ۱۳ پرسشنامه بین دانش‌آموزان توزیع شد. در نهایت از ۳۸۱ پرسشنامه توزیع شده، ۳۱۳ پرسشنامه (۸۲/۱۵ درصد) شامل ۵۶ پرسشنامه دبیران و ۲۵۷ پرسشنامه دانش‌آموزان بازگردانده شد.

ابزار گردآوری داده‌ها پرسشنامه محقق‌ساخته‌ای بود که از طریق بررسی متون ساخته شد. این پرسشنامه حاوی ۶۹ سؤال بسته برای دانش‌آموزان و ۷۸ سؤال بسته برای دبیران بود. پرسشنامه از دو بخش تشکیل شده است. بخش اول اطلاعات عمومی از جمله سن، جنسیت، ناحیه، و همچنین مقطع را شامل می‌شود و بخش دوم شامل سؤالات نگرشی درباره ضرورت وجود کتابخانه‌های آموزشی و کتابدار متخصص بر اساس طیف لیکرت ۵ گزینه‌ای است. سؤالات نگرشی دانش‌آموزان و دبیران از نظر محتوا مشترک بود، البته با تفاوت‌هایی در برخی کلمات متناسب با نقش آنان. روایی پرسشنامه با استفاده از نظرات استادان رشته علم اطلاعات و دانش‌شناسی دانشگاه شهید چمران و پایایی پرسشنامه با استفاده از فرمول آلفای کرونباخ^۲ به دست آمد که مقدار آن ۰/۸۲ می‌باشد.

1. Krejcie-Morgan

2. Cronbach's Alpha

یافته‌ها

تعداد ۲۶ دبیر مرد (۴۶/۴ درصد)، ۳۰ دبیر زن (۵۳/۶ درصد) و تعداد ۱۱۰ دانش‌آموز پسر (۴۲/۸ درصد) و ۱۴۷ دانش‌آموز دختر (۵۷/۲ درصد) در این مطالعه شرکت داشتند. دانش‌آموزان پایه اول ۸۶ نفر (۳۳/۵ درصد)، پایه دوم ۸۸ نفر (۳۴/۲ درصد) و پایه سوم ۸۳ نفر (۳۲/۳ درصد) بودند. در مجموع دبیران و دانش‌آموزان بر اساس ناحیه به ترتیب: ناحیه یک ۸۸ نفر (۲۸/۱ درصد)، ناحیه دو ۶۸ نفر (۲۱/۷ درصد)، ناحیه سه ۷۳ نفر (۲۳/۳ درصد) و ناحیه چهار ۸۴ نفر (۲۶/۹ درصد) بودند.

برای ارزیابی نظرات پاسخ‌دهندگان و با توجه به طیف لیکرت مورد استفاده، ارزیابی پاسخ‌ها بدین شرح تعیین گردید: نمره صفر تا ۱/۴۹ بسیار نامطلوب، ۱/۵۰ تا ۲/۴۹ نامطلوب، ۲/۵۰ تا ۳/۴۹ متوسط، ۳/۵۰ تا ۴/۴۹ مطلوب، و ۴/۵۰ تا ۵ بسیار مطلوب.

جدول ۱. نتایج آزمون تی و میانگین پاسخ‌های داده شده به پرسش‌های پژوهش

P value	t	df	انحراف معیار	میانگین	تعداد	شاخص آماری گروه‌ها	مؤلفه
۰/۰۲	-۳/۸۸	۳۱۱	۱۰/۷۸	۴/۱۲	۵۶	دبیران	ضرورت وجود کتابخانه
			۱۳/۷۸	۳/۶۹	۲۵۷	دانش‌آموزان	
۰/۰۶	-۲/۹۱	۳۱۱	۱۲/۲۶	۴/۱۳	۵۶	دبیران	ضرورت وجود کتابدار متخصص
			۱۴/۷۴	۳/۸۴	۲۵۷	دانش‌آموزان	
۰/۰۱	-۲/۳۹	۳۱۱	۷/۰۵	۳/۱۱	۵۶	دبیران	انگیزانندگی برنامه‌های درسی برای استفاده از کتابخانه
			۹/۴۱	۳/۰۳	۲۵۷	دانش‌آموزان	
۰/۰۰۹	-۰/۲۴	۳۱۱	۹/۴۷	۲/۷۱	۵۶	دبیران	توانایی کتاب‌یاران
			۱۲/۴۱	۲/۱۳	۲۵۷	دانش‌آموزان	

میانگین حاصل از پاسخ‌های داده شده به پرسش اول نشان داد که نظر دبیران درباره ضرورت وجود کتابخانه‌های آموزشی در حد «مطلوب» است ($mean=4/12$). به نظر می‌رسد که دبیران به نقش مؤثر کتابخانه‌های آموزشی در دستیابی به اهدافی مانند روزآمدسازی دانش خود، کمک در پیشبرد برنامه‌های درسی و کمک به امر تدریس واقف بوده و کتابخانه را جزء عواملی می‌دانند که می‌تواند به بهبود فرایند آموزش و پژوهش کمک کند. در پژوهش زندیان و نصیرزاده (۱۳۹۱) نیز نقش آموزشی کتابخانه‌های آموزشی با میانگین ۳/۶۱، و نقش پژوهشی آن با میانگین ۳/۵۵ مورد تأیید دبیران بوده است.

میانگین حاصل از پاسخ‌های داده شده به پرسش دوم پژوهش نشان می‌دهد که از نظر دبیران، ضرورت وجود کتابدار متخصص در کتابخانه‌های آموزشی در حد «مطلوب» است ($mean=4/13$). دبیران وجود کتابداران متخصص در کتابخانه‌های آموزشی را برای دستیابی به اهداف خود ضروری می‌دانند و از دید آن‌ها، کتابداران متخصص افرادی هستند که می‌توانند به عنوان راهنمای آموزشی و پژوهش یار به کار گرفته شوند. این امر نشان می‌دهد که بر خلاف تصمیم آموزش و پرورش مبنی بر حذف پست کتابدار در کتابخانه‌های آموزشی، دبیران اهواز وجود کتابداران متخصص در کتابخانه‌های آموزشی را ضروری می‌دانند. نتایج پژوهش زندیان و نصیرزاده (۱۳۹۱) نیز نشان داد که در حالت کلی، نقش آموزشی و پژوهشی کتابخانه مدرسه، که مستلزم برخورداری کتابخانه از فردی متخصص در حوزه علم اطلاعات و دانش‌شناسی است از نظر دبیران و دانش‌آموزان مورد تأیید است.

میانگین حاصل از پاسخ‌های داده شده به پرسش سوم پژوهش در رابطه با نظر دبیران درباره میزان ارتباط بین برنامه‌های درسی دانش‌آموزان با ایجاد انگیزه جهت استفاده دانش‌آموزان از منابع و خدمات کتابخانه مدرسه حاکی از آن است که آنان این ارتباط را «متوسط» می‌دانند ($mean=3/11$). شاید یکی از دلایل این امر اداره کتابخانه‌های آموزشی توسط مربیان پرورشی و کتاب‌یاران باشد؛ از آنجا که این افراد دارای تخصص کافی نیستند، منابع کتابخانه نیز به صورت تخصصی انتخاب و تهیه نمی‌شوند تا هم راستا و مکمل مواد آموزشی باشند، به علاوه، این افراد از همسوسازی منابع اطلاعاتی کتابخانه در مدرسه با برنامه‌های درسی و در نتیجه، ارائه خدمات کتابخانه‌ای عاجز هستند.

در همین راستا، آرامید، لادیپو و آکیناده^۱ (۲۰۱۳) در بررسی سهم منابع انسانی و مادی در ارائه خدمات در کتابخانه‌های آموزشی نایجریه دریافتند که خدمات کتابخانه‌ای در وضعیت بسیار بدی است. پژوهشگران بر کمک دولت و مسئولان مدارس برای ارائه خدمات کارآمد تأکید دارند. آکینتاند^۲ (۲۰۱۰) نیز در نایجریه به این نتیجه رسید که کتابخانه‌های آموزشی نقش مهمی در تسهیل آموزش و یادگیری ایفا می‌کنند.

میانگین حاصل از پاسخ‌های داده شده به پرسش چهارم پژوهش نشان می‌دهد که دبیران، توانایی کتاب‌یاران در پاسخگویی به نیازهای اطلاعاتی خود را در حد «متوسط» می‌دانند (mean=۲,۷۱). احتمال دارد نبود تخصص کافی در کتاب‌یاران برای برآوردن نیازهای اطلاعاتی دبیران از جمله کمک در انجام پژوهش و توانایی جستجو و بازیابی اطلاعات مناسب از منابع اطلاعاتی از جمله اینترنت ارزیابی متوسط را رقم زده است. به نظر می‌رسد که کتاب‌یاران نمی‌توانند جایگزین مناسبی برای کتابداران متخصص باشند.

لنس^۳ (۲۰۰۴) در پژوهشی با عنوان «کتابخانه‌ها و پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان» به این نتیجه رسید که دانش‌آموزان مدارس که کتابداران باتجربه و توانا، منابع اطلاعاتی غنی، و بودجه مناسب و کافی دارند، به میزان ۱۰ تا ۲۵ درصد در امتحانات موفق‌تر از دانش‌آموزانی هستند که از کتابخانه‌هایی استفاده می‌کنند که به لحاظ امکانات و منابع وضعیت خوبی ندارند. به علاوه، بین ساعات فعالیت کتابخانه‌ها و سطح نمرات دانش‌آموزان رابطه مستقیمی وجود داشت. لنس همچنین به این نتیجه رسید که کیفیت برنامه‌ها و خدمات کتابخانه مدرسه برای پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان جزء عوامل مهم است.

برای پاسخ به پرسش پنجم، با استفاده از آزمون‌های تی مستقل و تحلیل واریانس، دیدگاه دبیران درباره ضرورت وجود کتابخانه‌های آموزشی، کتابدار متخصص، رابطه بین برنامه‌های درسی با ایجاد انگیزه جهت استفاده دانش‌آموزان از منابع و خدمات کتابخانه و توان «کتاب‌یاران» از لحاظ اطلاعات جمعیت‌شناختی جنسیت و ناحیه مقایسه شد. نتایج نشان داد که تنها بین ناحیه‌های دو و سه در متغیر «ضرورت وجود کتابخانه‌های آموزشی» تفاوت معنادار وجود دارد (جدول ۲).

1. Aramdie; Ladipo and Akinnade

2. Akintunde

3. Lance

جدول ۲. نتایج آزمون تحلیل واریانس برای «ضرورت وجود کتابخانه‌های آموزشی» از دیدگاه دبیران

P value	F	میانگین مجدورات	درجه آزادی	مجموع مجدورات	آماره‌ها / مؤلفه
۰٫۰۱	۴٫۱۷	۴۱۴٫۲۲	۳	۱۲۴۲٫۶۷	ضرورت وجود کتابخانه آموزشی

جدول ۲ نشان می‌دهد که بین دبیران چهار ناحیه شرکت‌کننده از نظر ضرورت وجود کتابخانه آموزشی تفاوت آماری معناداری وجود دارد ($P_{value} < 0.05$). به منظور تعیین این که بین کدام نواحی تفاوت وجود دارد، از آزمون تعقیبی توکی^۱ استفاده شد. نتایج نشان داد که بین میانگین ناحیه دو با میانگین ناحیه سه در سطح ۰٫۰۰۶ اختلاف معنادار وجود دارد و دبیران ناحیه دو نسبت به دبیران ناحیه سه وجود کتابخانه را ضروری‌تر می‌دانند.

بررسی‌های به عمل آمده معلوم داشته است که چون منابع کتابخانه‌های آموزشی ناحیه دو غنی‌تر و مرتبط‌تر با نیازهای دبیران است، دبیران ناحیه دو از کتابخانه مدرسه برای اهداف مختلف بیشتر از دبیران ناحیه سه استفاده می‌کنند و در نتیجه دبیران ناحیه دو وجود کتابخانه را نسبت به دبیران ناحیه سه ضروری‌تر می‌دانند. علاوه بر این، شاید از جمله عوامل دیگری که می‌تواند باعث این تفاوت باشد، سطح بالای فرهنگی، اجتماعی و اقتصادی ناحیه دو نسبت به ناحیه سه باشد.

در پاسخ به پرسش ششم، نتایج نشان‌دهنده این امر است که نظر دانش‌آموزان درباره ضرورت وجود کتابخانه‌های آموزشی در سطح «مطلوب» است ($mean = 3.69$). پژوهش تاد و کولثاوی^۲ (۲۰۰۵) نیز نشان داد که کتابخانه‌های آموزشی نقش فعالی را در یادگیری دانش‌آموزان ایفا می‌کنند که به تولید دانش، اشاعه دانش و استفاده از دانش منجر می‌شود. در پژوهش زندیان و نصیرزاده (۱۳۹۱) نیز از دیدگاه دانش‌آموزان نقش آموزشی و پژوهشی کتابخانه مدرسه مطلوب دیده شده است.

پرسش هفتم پژوهش در رابطه با نظر دانش‌آموزان درباره ضرورت وجود کتابدار متخصص است. میانگین به دست آمده نشان می‌دهد که نظر دانش‌آموزان درباره ضرورت

1. Tukey   2. Todd and Kuhlthau

وجود کتابدار متخصص در کتابخانه‌های آموزشی نیز «مطلوب» است که حاکی از دیدگاه مثبت دانش‌آموزان نسبت به وجود کتابدار متخصص است ($mean=3,84$). این یافته با یافته‌های لنس (۲۰۰۴) و همچنین حکیمی و طبسی (۱۳۸۹) همخوانی دارد.

یافته‌های حاصل از نظرات دانش‌آموزان نشان می‌دهد که چون دانش‌آموزان با شیوه استفاده از کتابخانه و منابع آن آشنایی ندارند، نیاز به وجود فردی برای کمک به خود در این زمینه را احساس می‌کنند. فردی که دارای تخصص و توانایی‌های لازم باشد، تا به راحتی بتوانند به وی اعتماد کنند؛ در نتیجه، دانش‌آموزان نیز همانند دبیران بر نقش سازنده حضور کتابداران متخصص در کتابخانه‌های آموزشی تأکید دارند. فودیل و بیتس^۱ (۲۰۱۱) در پژوهشی به بررسی تأثیر کتابخانه آموزشی در رشد فردی دانش‌آموزان در مدرسه‌ای در یک منطقه‌ی محروم در بلفاست ایرلند شمالی پرداختند. داده‌های حاصل از مصاحبه با کارکنان مدرسه نشان داد که کارکنان به کتابخانه مدرسه به عنوان مکانی می‌نگرند که تأثیر مثبتی بر انگیزه دانش‌آموزان برای یادگیری و افزایش اعتماد به نفس آن‌ها دارد. همچنین نتایج حاصل از نظرسنجی والدین نشان داد که آن‌ها با این امر موافقت می‌کنند که فعالیت‌های کتابخانه مدرسه به طور مثبتی بر نگرش دانش‌آموزان نسبت به مطالعه و توسعه مهارت‌های سوادآموزی اثر می‌گذارد.

میانگین نظر دانش‌آموزان در باره ارتباط بین برنامه‌های درسی دانش‌آموزان با ایجاد انگیزه جهت استفاده از منابع و خدمات کتابخانه‌ی مدرسه ($mean=3,03$) نشان می‌دهد که نظر دانش‌آموزان در این باره در سطح «متوسط» است (پرسش هشتم). به نظر می‌رسد که محتوای کتاب‌های درسی به گونه‌ای تدوین نمی‌شود تا در دانش‌آموزان نیاز به اطلاعات ایجاد گردد و آنان را به استفاده از منابع غیر درسی و کتابخانه ترغیب کند. با توجه به این که روانشناسان نیاز را عامل رفتار و محرک عمل می‌دانند، در شرایط کنونی بی‌نیازی دانش‌آموزان به اطلاعات جدید و خارج از کتاب‌های درسی عامل مهمی در بی‌انگیزه بودن دانش‌آموزان برای جستجوی اطلاعات است. حکیمی و طبسی (۱۳۸۹) نیز به این نتیجه رسیدند که شیوه تدریس معلمان، در مشارکت فعال دانش‌آموزان و فعال نمودن کتابخانه‌های مدارس و توسعه فرهنگ مطالعه، مؤثر است.

میانگین پاسخ‌های داده شده به پرسش نهم پژوهش در رابطه با نظر دانش‌آموزان درباره میزان توانایی «کتاب‌یاران» در پاسخگویی به نیازهای اطلاعاتی آنان در حد «نامطلوب» است (mean=۲/۱۳). به نظر می‌رسد کتاب‌یاران به دلیل نداشتن مهارت و تخصص کافی، در پاسخگویی به پرسش‌ها و ابتدایی‌ترین نیازهای اطلاعاتی دانش‌آموزان چندان موفق نیستند. در حالی که تاد و کولثاوی^۱ (۲۰۰۵) در پژوهشی شامل ۳۹ کتابخانه آموزشی در سرتاسر ایالت اوهایو دریافتند که کتابخانه‌های آموزشی به دلیل وجود منابع مناسب و کافی و برخورداری از کتابداران متخصص با بسیاری از روش‌ها به یادگیری دانش‌آموزان کمک کرده و نقش فعالی در این امر ایفا می‌کنند. حکیمی و طبسی (۱۳۸۹) نیز به این نتیجه رسیدند که وجود کتابدار فعال و متخصص در افزایش فرهنگ مطالعه مؤثر است و شیوه تدریس معلمان، در مشارکت فعال دانش‌آموزان و فعال نمودن کتابخانه‌های مدارس و توسعه فرهنگ مطالعه، نقش دارد.

نتایج پاسخ‌های داده شده به پرسش دهم در رابطه با مقایسه دیدگاه دانش‌آموزان درباره متغیرهای مورد مطالعه از لحاظ اطلاعات جمعیت‌شناختی جنسیت، ناحیه، و پایه تحصیلی با استفاده از آزمون تی مستقل و تحلیل واریانس، نشان داد که بین دیدگاه‌های دانش‌آموزان تنها بین دو پایه اول و سوم در «ضرورت وجود کتابخانه‌های آموزشی» تفاوت معنادار وجود دارد (جدول ۳).

جدول ۳. آزمون تحلیل واریانس برای «ضرورت وجود کتابخانه آموزشی»
از دیدگاه دانش‌آموزان پایه‌های مختلف

P value	F	df	مجموع مجذورات	میانگین مجذورات	آماره‌ها مؤلفه
۰/۰۱	۴/۲۰	۲	۱۵۵۷/۳۲	۷۷۸/۶۶	ضرورت وجود کتابخانه آموزشی

همانگونه که از جدول ۳ مشاهده می‌شود بین نظر دانش‌آموزان پایه‌های مختلف درباره ضرورت وجود کتابخانه آموزشی تفاوت آماری معناداری وجود دارد ($P_{value} < 0/05$).

1. Todd and Kuhlthau

آزمون تعقیبی توکی نشان داد که دانش‌آموزان پایه اول و پایه سوم اختلاف معناداری درباره ضرورت وجود کتابخانه آموزشی وجود دارد و پایه سوم‌ها آن را ضروری‌تر می‌دانند. احتمال دارد دانش‌آموزان پایه سوم دبیرستان به دلیل نزدیکی به زمان آزمون کنکور و نیاز به مطالعه بیشتر برای موفقیت در کنکور، وجود کتابخانه‌های آموزشی را برای استفاده از منابع و همچنین محیط آن را برای مطالعه، نسبت به دانش‌آموزان پایه اول ضروری‌تر می‌دانند. در رابطه با پرسش یازدهم درباره مقایسه دیدگاه «دبیران» با «دانش‌آموزان» از نظر ضرورت وجود کتابخانه‌های آموزشی، کتابدار متخصص، رابطه بین برنامه‌های درسی و ایجاد انگیزه در دانش‌آموزان برای استفاده از کتابخانه و همچنین توان کتاب‌یاران، آزمون تی مستقل نشان داد که تفاوت معناداری بین دیدگاه دبیران و دانش‌آموزان وجود دارد:

جدول ۴. آزمون تی برای گروه‌های مستقل در متغیر «ضرورت وجود کتابخانه آموزشی»

P value	t	df	میانگین		تعداد	آماره‌ها
			انحراف معیار	مؤلفه		
۰٫۰۲	-۳٫۸۸	۳۱۱	۱۰٫۷۸	۷۴٫۲۳	۵۶	دبیران
			۱۳٫۷۸	۶۶٫۶۰	۲۵۷	دانش‌آموزان

نتایج حاصل از آزمون تی مستقل نشان داد که میانگین نظر پاسخ‌دهندگان در مورد «میزان ارتباط برنامه درسی مدرسه» با «ایجاد انگیزه جهت استفاده از منابع و خدمات کتابخانه» در دبیران بالاتر از دانش‌آموزان است، و با توجه به سطح معناداری ۰٫۰۱ در فاصله اطمینان ۰٫۹۵، این اختلاف معنادار است ($P < ۰٫۰۵$)، (جدول ۵):

جدول ۵. آزمون برای دو متغیر «میزان ارتباط برنامه درسی مدرسه» و «ایجاد انگیزه جهت استفاده از

منابع و خدمات کتابخانه»

سطح معناداری	t	درجه آزادی	میانگین		تعداد	شاخص آماری گروه‌ها
			انحراف معیار	میانگین		
۰٫۰۱	-۲٫۳۹	۳۱۱	۷٫۰۵	۲۸٫۰۵	۵۶	دبیران
			۹٫۴۱	۲۴٫۸۶	۲۵۷	دانش‌آموزان

در رابطه با معناداری تفاوت دیدگاه دبیران و دانش‌آموزان در این مورد، مشاهدات عینی نشان داد که دبیران از منابع مرتبط با برنامه‌های درسی مانند کتاب‌های کمک‌درسی یا کتاب‌های مکمل برنامه‌های درسی، چندان استفاده نمی‌کنند، بنابراین شناخت درستی از منابع کتابخانه و میزان ارتباط برنامه‌های درسی دانش‌آموزان با ایجاد انگیزه جهت استفاده از منابع خدمات کتابخانه مدرسه ندارند. از سوی دیگر، به نظر می‌رسد که به دلیل آن که نیازهای اطلاعاتی دانش‌آموزان اغلب از طریق کتاب‌های شخصی خود پاسخ داده می‌شود، بنابراین ارتباطی بین این دو متغیر نمی‌بینند و چون در اصل دبیران و دانش‌آموزان در دو جایگاه بسیار متفاوت هستند، تفاوت دیدگاه آنان در این زمینه طبیعی به نظر می‌رسد.

نتایج حاصل از آزمون تی مستقل نشان داد که بین دیدگاه دبیران و دانش‌آموزان در موضوع توانایی «کتاب‌یاران» در پاسخگویی به نیازهای اطلاعاتی اختلاف معنادار وجود دارد ($P_{\text{value}} > 0,05$)، (جدول ۶) و معلمان، آنها را توانمندتر می‌دانند:

جدول ۶. آزمون تی برای گروه‌های مستقل در متغیر «میزان توانایی کتاب‌یاران».

شاخص آماری گروه‌ها	تعداد	میانگین	انحراف معیار	درجه آزادی	t	سطح معناداری
دبیران	۵۶	۲۳,۹۲	۹,۴۷	۳۱۱	-۰,۲۴	۰,۰۰۹
دانش‌آموزان	۲۵۷	۲۳,۵۰	۱۲,۴۱			

در رابطه با معناداری تفاوت دیدگاه دبیران و دانش‌آموزان در باره میزان توانایی «کتاب‌یاران» در پاسخگویی به نیازهای اطلاعاتی آنان، شاید علت این باشد که دبیران در کتابخانه شخصی خود منابع و اطلاعات مورد نظرشان را پیدا می‌کنند و در نتیجه به اندازه دانش‌آموزان به «کتاب‌یاران» احتیاج ندارند و ارزیابی توان «کتاب‌یاران» صرفاً به منظور دادن «پاسخی» به پرسش مربوط در پرسشنامه پژوهش حاضر باشد. از سوی دیگر احتمال دارد چون ارتباط دانش‌آموزان با «کتاب‌یاران» بیشتر از دبیران است، بنابراین نسبت به دبیران با توانایی‌های واقعی «کتاب‌یاران» بیشتر آشنا بوده و به همین دلیل به نظر می‌رسد میزان توانایی «کتاب‌یاران» در دیدگاه دانش‌آموزان واقع‌بینانه‌تر باشد و مقادیر به دست آمده نشان می‌دهد که میزان توانایی آنان از دیدگاه دانش‌آموزان چندان رضایت‌بخش نبوده است.

نتیجه‌گیری

این پژوهش نشان داد که بر خلاف تصمیم آموزش و پرورش مبنی بر حذف پست کتابدار و استفاده از کتاب‌یاران به جای کتابداران متخصص در کتابخانه‌های آموزشگاهی، دبیران و دانش‌آموزان دبیرستان‌های شهر اهواز بر ضرورت وجود کتابخانه‌های آموزشگاهی و کتابداران متخصص در این کتابخانه‌ها تأکید کرده‌اند.

از سوی دیگر با توجه به ادعای آموزش و پرورش مبنی بر استفاده از شیوه پژوهش - محور در مدارس که شرکت فعالانه دانش‌آموزان را در امر تحصیل را می‌طلبد و برای تحقق این امر، آنان ناچار به استفاده از منابع مختلف و روزآمد هستند و کتابخانه مدرسه یکی از مکان‌های تأمین‌کننده این منابع است، اما در عمل، دبیران و دانش‌آموزان دیدگاه چندان مطلوبی در این زمینه ندارند. شاید علت این امر کمبود منابع مکمل برنامه‌های درسی در کتابخانه‌ها و ارتباط نه چندان زیاد کتابخانه‌های آموزشگاهی با برنامه‌های درسی است.

علاوه بر موارد فوق با توجه به تصمیم وزارت آموزش و پرورش مبنی بر استفاده از «کتاب‌یاران» در امر اداره کتابخانه‌های آموزشگاهی، این پژوهش نشان داد که کتاب‌یاران در پاسخگویی به نیازهای اطلاعاتی دبیران و دانش‌آموزان موفق نیستند. شاید یکی از دلایل این امر این است که اداره کتابخانه فقط به امانت دادن و پس گرفتن کتاب محدود نمی‌شود و فعالیت‌هایی همچون ارائه خدمات و مجموعه‌سازی، که شامل انتخاب و فراهم‌آوری منابع مناسب با استفاده از روش‌های مناسب است، فهرست‌نویسی، رده‌بندی و خدمات اطلاعاتی را نیز شامل شده و این فعالیت‌ها نیاز به تخصص‌های بالای کتابداری دارد که بدون تردید از عهده کتاب‌یارانی که در این زمینه تخصص ندارند، خارج است. ملکیان (۱۳۹۴) در پایان‌نامه کارشناسی ارشد خود با عنوان «نقش کتابخانه‌های آموزشگاهی در ارتقاء سواد اطلاعاتی دانش‌آموزان مدارس راهنمایی دولتی دخترانه شهر مشهد» به این نتایج دست یافت: میانگین میزان استفاده دانش‌آموزان مورد بررسی از کتابخانه‌های آموزشگاهی برای دستیابی به اطلاعات و تولید اطلاعات جدید کمتر از متوسط جامعه است. به علاوه، میزان تأثیر کتابخانه‌های آموزشگاهی و عوامل مرتبط با آن با توجه به امکانات و خدماتی که ارائه می‌دهند بر ارتقاء سواد اطلاعاتی دانش‌آموزان مورد بررسی بسیار اندک ارزیابی شد.

در تحقیق پتون-اش و ویلمات^۱ (۲۰۱۵) در ایالت گائوتنگ^۲ افریقای جنوبی، پژوهشگران به این نتیجه رسیدند که کتابخانه‌های آموزشی نقش مؤثری در پشتیبانی و کمک به آموزش باکیفیت ایفا نمی‌کنند و این موضوع نیاز به توجه فوری دولت دارد.

آنچه مسلم است آن است که در حال حاضر کتابخانه‌های آموزشی اهواز شرایط مناسبی ندارند. این کتابخانه‌ها در شیوه پژوهش - محور کنونی یکی از مهم‌ترین ابزارهای تدریس و تعلیم و تربیت به شمار می‌روند اما در شرایط کنونی، کتابخانه‌های فعلی از انجام وظایف و دستیابی به اهداف خود که همانا اجرای نقش آموزشی در پیشبرد برنامه‌های درسی و کمک به امر آموزش و پژوهش است، باز مانده‌اند. در این صورت، شیوه پژوهش - محوری که آموزش و پرورش ادعا می‌کند، محقق نخواهد شد و تا زمانی که مدارس به کتابخانه‌های فعال با کتابداران متخصص مجهز نشوند، به اهداف خود دست نخواهد یافت.

سخن آخر این که دومین ویرایش تجدیدنظر شده «رهنمودهای کتابخانه‌های آموزشی گاهی ایفلا» (۲۰۱۵) هدف کتابخانه‌های آموزشی را به شرح زیر دانسته است:

«هدف تمام کتابخانه‌های آموزشی تربیت دانش‌آموزان با سواد اطلاعاتی است که مشارکت‌کنندگان مسئول و اخلاق‌مدار جامعه هستند. دانش‌آموزان با سواد اطلاعاتی یادگیرندگان شایسته و خودم‌محور هستند که از نیازهای اطلاعاتی خود آگاهی دارند و در دنیای ایده‌ها نقش فعال دارند. آنان به توانایی خود در حل مسئله اطمینان دارند و می‌دانند چگونه اطلاعات مرتبط و قابل اعتماد را جایابی کنند. آنان می‌توانند ابزارهای فناوری را به کار گیرند تا به اطلاعات دسترسی پیدا کنند و آنچه را یاد گرفته‌اند به دیگران انتقال دهند. آنان قادر هستند در شرایطی که پاسخ‌های چندگانه وجود دارد یا پاسخی وجود ندارد، به راحتی عمل کنند. آنان برای کار خود استانداردهای بالایی لحاظ می‌کنند و محصولاتی با کیفیت تولید می‌کنند. دانش‌آموزان با سواد اطلاعاتی انعطاف‌پذیر هستند، با تحولات سازگاری دارند و می‌توانند به صورت انفرادی و گروهی انجام وظیفه نمایند» (ص ۷).

بسیار حیاتی است تا مسئولان کشور و به ویژه وزارت آموزش و پرورش رسالت کتابخانه‌های آموزشی را هر چه زودتر جدی بگیرند و در راستای تشکیل، تجهیز و توسعه کتابخانه‌های آموزشی در تمام ابعاد از جمله استخدام کتابداران متخصص اقدام نمایند.

1. Paton-Ash & Wilmot

2. Gauteng

- با توجه به مطالب گفته شده، پیشنهادهای زیر به منظور بهبود شرایط کنونی ارائه می‌شود:
۱. با توجه به نگرش مثبت دبیران و دانش‌آموزان نسبت به وجود کتابخانه‌های آموزشی، لازم است وزارت آموزش و پرورش نسبت به ایجاد کتابخانه‌هایی فعال با منابع مناسب برای دبیران و دانش‌آموزان در مدارس اقدام نماید.
  ۲. به منظور شرکت فعال کتابخانه‌های آموزشی در فرایند آموزش و پژوهش، لازم است اهداف و وظایف آنها در نظام آموزشی کشور تعریف و تبیین گردد.
  ۳. با توجه به نگرش مثبت دبیران و دانش‌آموزان نسبت به وجود کتابداران متخصص در کتابخانه‌های آموزشی و همچنین برای بهبود کارایی این کتابخانه‌ها، لازم است پست سازمانی کتابدار در آموزش و پرورش تعریف گردد و کتابداران متخصص در این کتابخانه‌ها جذب شوند.
  ۴. وجود کتابدار متخصص به عنوان فردی که می‌تواند در فرایند آموزش و پژوهش برای دانش‌آموزان نقش یک معلم و برای معلمان نقش یک همکار آموزشی را ایفا کند، باید در نظام آموزش و پرورش تعریف گردد.
  ۵. برای اجرای نقش فعال کتابخانه‌های آموزشی در امر آموزش لازم است دبیران، دانش‌آموزان را به استفاده از کتابخانه تشویق کنند.
  ۶. لازم است آموزش و پرورش برنامه آموزشی خود را به گونه‌ای تدوین کند که نیاز به اطلاعات در دانش‌آموزان ایجاد گردد و دانش‌آموزان به استفاده از کتابخانه ترغیب شوند.
  ۷. برای علاقه‌مند کردن دانش‌آموزان به کتابخانه، لازم است فعالیت‌های گروهی و نمایشگاه کتاب در کتابخانه‌های آموزشی توسط آموزش و پرورش برگزار گردد.

منابع

- اشرفی‌ریزی، حسن (۱۳۸۴). جایگاه کتابخانه‌های آموزشی در عصر اطلاعات. *مطالعات ملی کتابداری و سازماندهی اطلاعات*، ۱۶ (۲)، ۴۹-۵۸.
- حکیمی، رضا و طبسی، محمدعلی (۱۳۸۹). بررسی راهکارهایی عملی به منظور فعال شدن کتابخانه‌های مدارس شهر زاهدان و توسعه فرهنگ مطالعه. *کتابداری و اطلاع‌رسانی*، ۱۳ (۱)، ۱۱۱-۱۳۲.
- ری، کالین (۱۳۷۵). *کتابخانه‌های آموزشی: راهنمایی برای معلم-کتابدار*. ترجمه مهرداد نیکنام و نیره امامی. تهران: دبیرخانه هیأت امنای کتابخانه‌های عمومی کشور.

زندیان، فاطمه و نصیرزاده، نسرين (۱۳۹۱). مطالعه نقش و جایگاه کتابخانه‌های آموزشی در نظام آموزشی از دیدگاه دبیران، دانش‌آموزان و کتابداران و ارائه راهکارهای مناسب. *ارتباط علمی*، ۲۵ (۱)، ۴۰-۵۸.

ملکیان، انسیه (۱۳۹۴). نقش کتابخانه‌های آموزشی در ارتقاء سواد اطلاعاتی دانش‌آموزان مدارس راهنمایی دولتی دخترانه شهر مشهد. پایان‌نامه کارشناسی ارشد. دانشگاه تربیت مدرس، تهران.

References

- Akintunde, B. O. (2010). School Library Role in Achieving Effective Reading Skills among Nigerian Children. *International Perspective*, 1 (3), 87-94.
- Aramide, K. A.; Ladipo, S. O. & Akinade, H. O. J. (2013). Investigating the Contributions of Human and Material Resources into Service Delivery in School Library Media Centers in Nigeria. *Journal of Library & Information Science*, 3 (4), 775-791.
- Barack, L. (2015). *School Librarians want more Techs and more Bandwidth*. Retrieved April 17, 2016, from Available at: <http://www.slj.com/2015/08/technology/school-librarins-want-more-tech-and-bandwidth-slj-2>
- Dow, M. & McMahon-Lakin, J. (2012). School Librarian Staffing Levels and Student Achievement as Represented in 2006-2009 Kansas Annual Yearly Progress Data. *School Library Research*, 15. Retrieved, April 20, 2016, from <http://eric.ed.gov/?id=EJ994364>
- Fodale, F. & Bates, J. (2011). What is the Impact of the School Library on Pupils' Personal Development? A Case Study of a Secondary School in Northern Ireland. *School Libraries Worldwide*, 17 (2), 99-112.
- IFLA (2015). *IFLA School Library Guidelines (2nd Revised Edition)*. Written by the IFLA School Libraries Section standing Committee. Edited by Barbara Schultz-Jones and Dianne Oberg, with contributions from the International Association of School librarianship Executive Board. Netherlands: IFLA press.
- Lance, K. C. (2004). Libraries and Student Achievement: the Importance of School Libraries for Improving Student Test Scores. *Threshold*. Retrieved 11 February, 2013, from <http://www.Ciconline.com>
- Paton-Ash, M. & Wilmot, D. (2015). Issues and Challenges Facing School Libraries in Selected Primary Schools in Gauteng Province, South Africa. *South African Journal of Education*, 35 (1), 1-10.
- Todd, R. J. & Kuhlthau, C. C. (2005). Student Learning through Ohio School Libraries, Part1: How Effective School Libraries Help Students. *School Libraries Worldwide*, 11 (1), 63-88.

به این مقاله این‌گونه استناد کنید:

بیگدلی، زاهد و ذوالفقاری اصل، لیلیا (۱۳۹۶). بررسی و مقایسه دیدگاه دبیران و دانش‌آموزان دبیرستان‌های شهر اهواز درباره ضرورت وجود کتابخانه‌های آموزشی و کتابدار متخصص. *تحقیقات اطلاع‌رسانی و کتابخانه‌های عمومی*، ۲۳ (۱)، ۷۱-۸۷.

An Investigation and Comparison of High-School Teachers and Students of Ahvaz Viewpoints on the Necessity of School Libraries and Librarians

Zahed Bigdeli

Professor, Department of KIS, Shahid Chamran University of Ahvaz, Iran
bigdelizahed20@gmail.com

Leila Zolfaghari-Asl (Corresponding author)

M. A. of KIS, Librarian of Ayatollah Mousavi Khoyi Library, Khoy, Iran
leilazolfaghariasl@yahoo.com

Received: 13th September 2015; Accepted: 18th May 2016

Abstract

Purpose: The purpose of the research is to compare the viewpoints of Ahvaz high-school teachers and students about the necessity of existence of school libraries and professional librarians, to determine the position of libraries in the education system.

Methodology: Present research is a survey and the research population includes all the teachers and high school students of Ahvaz city in the academic year 1391-92. The data gathering tool was a researcher-made questionnaire and t-test and analysis mean scores were applied. In this study, subscales consisted of necessity of existence of school libraries, necessity of existence of professional librarians, the curriculum relevance to school library resources and services, and the amount of "ketabyar" ability in answering the information needs of teachers and students were examined.

Findings: The results showed that students and teachers are persistent for the necessity of school library. It seems that Students were suspicious about abilities of "Ketabyar (a master student as librarian) in handling school library. Also, The results showed that there were significant differences among teachers and students' viewpoints in subscales of necessity of existence of school libraries, the curriculum relevance to school library resources and services, and the amount of "ketabyar" ability in answering student's information needs.

Originality/value: this research is valuable in showing the necessity of school library and librarian in Iran and the fact that "Ketabyar as librarian is unreliable. Iranian schools nowadays approximately don't have good conditioned school libraries and the ministry of education has banned employment of educated librarians for handling school libraries.

Keywords: School libraries, professional librarians, Iranian teachers, Ketabyar.